

La percepció nord-americana de la Unió Europea

El balanç de la visita de Bush a Europa pot qualificar-se amb la imatge del got ple o mig buit. No és tan positiu com s'obstinen a assenyalar els entusiastes optimistes a banda i banda de l'Atlàntic, tant a la Casa Blanca com a Brussel·les. Tampoc és tan depriment i ombrívol com les anàlisis emeses pel que fa a l'evident persistència de l'esquerda entre Europa i els Estats Units.

La falta de consens no solament existeix en la perspectiva global de l'espínós tema de l'Iraq, sinó que també presideix la dotzena llarga de dossiers en els quals Washington i els europeus estan en desacord. Però, almenys, hi ha una definició clara sobre les diferències i una mínima i explícita identificació dels sectors en què no solament es pot, sinó que cal cooperar.

Abans del viatge, observadors optimistes a ambdues ribes de l'Atlàntic ja havien expressat la seva satisfacció pels confortants resultats del debut de la nova secretària d'Estat dels EUA, Condoleezza Rice durant el seu viatge a l'Orient Pròxim i Europa, realitzat en preparació del més important que Bush faria després de la seva nova presa de possessió. En contrast amb la norma anterior del president de no fer esment de la Unió Europea en els seus discursos des de l'11 de setembre, amb l'excepció d'una aïllada referència a la seva segona presa de possessió, Rice va al·ludir a la UE ni més ni menys que tres vegades en la seva conferència a París.

Va ser un suport tan apropiat com l'empena que va donar al projecte d'una Europa més unida durant el seu viatge a Brussel·les, quan es va reunir amb "el qui és qui" de la UE. En conseqüència, i com és comprensible, el viatge de Bush havia despertat moltes expectatives.

El president nord-americà va respondre a les expectatives i si només va anomenar dues vegades explícitament la UE en el seu discurs introductori, ja es

va referir més extensament a una "Eufropa forta i més integrada" en les seves aparicions posteriors. Només el fet de reunir-se amb tot el Consell de la UE i d'anar a la Comissió és una mostra palpable de la seva "reconversió". No obstant això, tant al seu cap com al seu ambient natural hi ha obstacles notables per aconseguir comprendre amb rigor el procés europeu i les seves ambicions.

Reticències nord-americanes. Un sector molt influent de l'establishment polític i econòmic considera que una UE més supranacional, dotada d'una política exterior explícita i autònoma (tal com modestament dibuixa el Tractat constitucional) és errònia, fràgil i costosa. També jutja que la seva execució es farà en competència amb els Estats Units. Encara més: s'interpreta com hostilitat deslleial.

Aquesta percepció està actualment experimentant la mateixa sensació que la percebuda al principi del procés d'aprofundiment de la UE que va desembocar en l'aprovació del Tractat de Maastricht i en l'adopció de l'euro com la moneda comuna. Sè suposava que ambdós projectes farien figa i que els europeus, una vegada més, serien incapaços de posar la seva casa en ordre.

Enfrontant-se a l'evidència, aquest sector nord-americà va adoptar una actitud de fugida cap endavant per posar-se al corrent dels esdeveniments. Després de l'11 de setembre, l'evolució pel nerviosisme causat pel progrés de la UE es va convertir en preocupació i

més tard en pànic. L'euro va passar de ser possible causa de guerres europees a ser assenyalat com el culpable de la pèrdua del valor del dòlar.

La pressió de Washington perquè els europeus es responsabilitzessin més de la seva defensa va esdevenir un crit de protesta quan Europa es va prendre la petició de debò. L'alè entusiasta cap a la integració europea en els cinquanta i seixanta i el paper de respall de l'OTAN s'ha deteriorat i ha estat reemplaçat per desinterès, desdeny i preocupació econòmica.

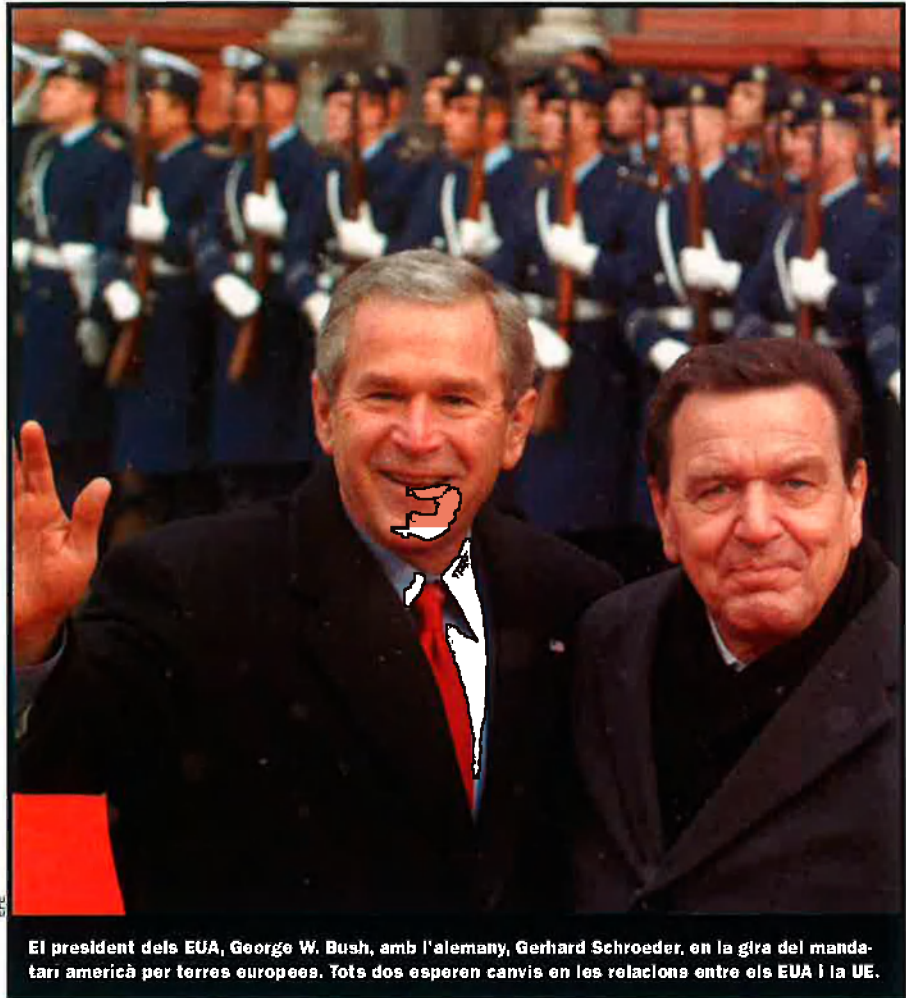
Aquesta sensació va tenir el seu precedent quan s'enfrontava a la "fortalesa europea" al principi dels noranta. No obstant això, llavors Washington va respondre amb competència lleial i va contribuir al desenvolupament d'esquemes de lliure comerç sota la seva influència amb Amèrica Llatina (NAFTA, ALCA) i al Pacífic.

Oposició a Washington. Tanmateix, l'atmosfera tan ennuvolada que va inaugurar el nou segle va donar pas a una actitud més agressiva pel que fa al procés d'integració europea. L'11 de setembre i les seves conseqüències han intensificat la missió de dominar el món que els Estats Units es van imposar després del final de la guerra freda. De protegir a la UE, l'actitud nord-americana es va transformar —per replicar a la històrica "contenció" de Truman— en una política erràtica de "desagregació".

L'oportunitat política de l'ambiciosa ampliació ha estat manipulada. La "nova Europa", inventada per Donald Rumsfeld, ha estat afavorida com a contrincant de Brussel·les. Encara que el secretari de Defensa va dir a Munic que això era "vell Rumsfeld", Bush va recordar, mig de broma mig seriosament, que ell sempre era "vell Bush".

A sobre, el sensible tema de l'ingrés de Turquia es va convertir en una arma de pressió. En resum, massa dimensions de la UE es consideren perjudicials per als interessos dels Estats Units. Seriosos desacords subsisteixen: Kyoto, la Xina, Boeing-Airbus, Microsoft, lleis extraterritorials, bananes...

Però, en un nivell positiu, aquests desacords són insignificants si es considera

El president dels EUA, George W. Bush, amb l'alemany, Gerhard Schroeder, en la gira del mandatari americà per terres europees. Tots dos esperen canvis en les relacions entre els EUA i la UE.

que representen un percentatge mínim en un univers notable de confluència econòmica. El problema és més de fons i fa que l'ocurrència de Calvin Coolidge adquireixi nou sentit: el que és bo per a Europa és dolent per a Amèrica.

Perspectives. Bush havia d'aprofitar aquesta oportunitat i corregir la norma actual, forçat per limitacions de poder militar i econòmic, a més no solament de l'erosió del poder "tou" i la influència moral, sinó també de la seva eventual total desaparició. Mitjançant el reconeixement de la convenient aliança amb una UE més potent, l'esquerda en l'Atlàntic pot reduir-se considerablement. Això no obstant, dependrà de la profunditat i la substància del reconeixement d'una política exterior autònoma de la UE, i la coordinació de missions comunes, en substitució de l'existent política unilateral conformada en

"la coalició de voluntaris", que fins ara és la norma.

Sobre la base de la necessitat de trobar uns punts per acordar un mínim comú denominador es pot arribar a assolir el compliment de la màxima que diu que Europa i els Estats Units estan condemnats a entendre's. Usant l'eix del consens de fermesa davant Putin, la recerca urgent d'una solució per al problema d'Israel i Palestina i el pragmatisme sobre l'estabilitat de l'Iraq, es pot avançar. Però, com diuen a Texas, es necessiten dos per a ballar el tango. Mentrestant, a Brussel·les no se'n reïen gaire i Bush espera que siguin els europeus els que canviïn.

Joaquim Roy

Titular de la càtedra Jean Monnet
i director del Centre de la Unió
Europea de la Universitat de Miami
jroy@miami.edu